

Hasankale Kasım Bey (Ulu Camii) Külliyesinin XVI. Yüzyılına Dair

On the Situation of the Hasankale Kasım Bey (Ulu Mosque) Kulliyah in the Sixteenth Century

Abdulkadir GÜL
Erzincan Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
agul@erzincan.edu.tr

ÖZET

XVI. yüzyılda Pasinler'de inşa edilen Kasım Bey Câmii (Ulucâmii), Erzurum Beylerbeyliği yapmış olan Ayas Paşa'nın kardeşi Kasım Bey tarafından medrese ve zaviyesiyle birlikte külliye olarak yaptırılmıştır. Bu çalışma, Kasım Bey tarafından kurulan vakfın XVI. yüzyıla ait sosyo-ekonomik yapısını incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hasankale, Kasım Bey Külliyesi, Ulu Camii, Külliye

ABSTRACT

Built in the 16th century in Pasinler, Kasım Bey Mosque (Ulu Mosque) was built as a social complex with its madrasah and monastery by Kasım Bey, brother of Ayas Pasha, who was the governor of Erzurum. This study aims to examine socio-economic structure of the waqf founded by Kasım Bey in the 16th century.

Keywords: Hasankale, Kasım Bey Kulliyah, Ulu Mosque, Kulliyah

a. Giriş

Hasankale Ulu Câmii, Kasım Bey tarafından günümüzde mevcut olmayan medrese ve zaviyesi ile birlikte bir külliye olarak yaptırılmıştır.¹ Kasım Bey, XVI. yüzyılda Erzurum'da Beylerbeyliği yapmış olan Ayas Paşa ve Sinan Paşa'nın² kardeşidir.³ Diğer kardeşi Mahmud Bey ise Şark-i Karahisar Sancakbeyliği⁴ ve Rum Vilayeti Beylerbeyliği yapmıştır.⁵ Ailesi Arnavut asıllı olup Avlonya'lıdır. ⁶ 1551'de Çemişgezek ve Mazgird Sancakbeyliği yapan⁷ Kasım Bey, 1554'de Pasin vilayet muharrirliği,⁸ 1560 ve 1562 yılları arasında Trabzon Sancakbeyliği yapmıştır.⁹ Kasım Bey'le ilgili bu sınırlı bilgiler Sicill-i Osmanî'deki şu ifadelerle tamamlanmaktadır. "Ümerâdan olup, 986/1578'de İran muharebelerinde bulunup, o taraflarda fevt oldu."¹⁰

b. Kaynaklar

Bu çalışmaya kaynaklık eden arşiv kaydı Kasım Bey vakfiyesi olup, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde 581/2 numaralı defterin 311. sahifesinin 315. satırında kayıtlıdır. Suret olması nedeniyle diğer vakfiyelerle birlikte defter biçiminde tanzim edilmiştir. 988 yılının Cemâziye'l-âhirinin evvelinde (14-23 Temmuz 1580) kaleme alınmıştır. Vakfiyeden, vakfın tescil edildiği esnada

Kasım Bey'in "merhum" olduğu anlaşılmaktadır. Vakfiyenin tescili, Kasım Bey Medresesi'nin müderrisi bulunan Mevlânâ Muslihuddin Efendi ve vâkıfın yaptırdığı caminin hatibi bulunan Mevlânâ Hasan Efendi tarafından 988/1580'de gerçekleştirilen başvuru ile yapılmıştır. Burada, vakfa ait tanzim edilen ilk vakfiyenin sebebi zâyî olduğu ifade edilerek, yeniden bir vakfiye tanzimi talep edilmektedir. Şâhitler ise Mehmed Ağa b. Yahya ve Üveys Kethuda b. Abdullah'tır. Şâhitler, Kasım Bey'in "Trabzon Livası'nın Emiri" iken vakfi tesis ettiğini, Kasım Bey'in kardeşlerinden Erzurum Beylerbeyliği yapmış olan ve vakfiyenin tanzimi esnasında III. Murad devrinde cereyan eden İran seferinde¹¹ önce Erzurum ve havalisi *seraskeri*, sonra da 988/1580'de sadrazamlığa atanarak *serdar* olan Sinan Paşa¹² ve yine kardeşi gibi sefere katılan ve Rum Vilayeti "*emîrül-ümerâsı*" olan Mahmud Paşa'nın huzurunda beyan etmiştir.¹³

Konu ile ilgili diğer önemli kaynak ise Ankara Tapu kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadîme arşivinde 537 numara ile kayıtlı olan mufassal Erzurum Evkaf defteri olup, Erzurum merkezinden ziyade Pasin Sancağı'nı ihtiva etmektedir. 988/1580-81 tarihli defter, III. Murad dönemine ait vakıf kayıtlarını içermektedir. Toplam 17 varak olup 1a ve 11a sayfelerinde III. Murad'a ait iki tuğra yer almaktadır. Siyakat ile yazılmıştır. Defter, Prof. Dr. Hamza Keleş, tarafından değerlendirilmiştir.¹⁴ Vakıfla ilgili her iki kaynakta aynı tarihlidir. Muhtemelen Pasin'in evkaf tahriri yapılırken, zâyî olan vakfiyenin de yenisinin tanzimi yoluna gidilmiş olunmalıdır.

c. Külliye

Kasım Bey Camii, ilçenin kurulduğu hafif meyilli yamaç üzerinde, iki bölümlü, kuzeyden güneye dikdörtgen planlı bir camidir. Caminin son cemaat yerinden içeri geçit veren kapı üstünde mermer üzerine nesih yazı ile yazılmış bir kitabesi bulunmakta olup caminin yapılış tarihi olarak 962/1554 yılını vermektedir.¹⁵ Yine son cemaat yerinde bulunan iki satırlık ikinci kitabeden caminin 1251/1835 yılında tamir gördüğü anlaşılmaktadır.¹⁶ Mimari bakımdan iki bölümden ibaret olduğu anlaşılan camide farklı inşaa tekniği ve farklı malzeme kullanılmıştır. Orijinal kısmın önüne sonradan eklenen ikinci bölümün, ilk bölümün yetersiz kalması dolayısıyla ilave edildiği anlaşılmaktadır. Caminin birinci bölümü giriş kapısının karşısından mihraba doğru dikey uzanan üç ahşap payenin taşıdığı yatay kirişler üzerine oturan ahşap, düz bir çatı ile örtülüdür. Dışarıdan ise üzeri sac kaplamalı, basık piramidal çatı ile örtülüdür. İkinci kısım ise 1835 yılında dikdörtgen alan oluşturacak şekilde örtülmüştür. Birinci bölümün zeminine göre biraz daha yüksekte yapılmış olan bu ilave kısmın örtüsü dıştan, birinci bölümün devamı olacak şekilde saç kaplı, eğimli, piramidal çatı ile örtülüdür. Minare, yapının kuzey ve batı duvarının kestiği köşede yer almakta kaide kısmı da cami içerisinde yarım yuvarlak şekilde taşırılmıştır.¹⁷ Vakfiyesine göre câmi ile birlikte bir medrese ve bir de zaviye yapılmıştı. Ancak bunlar günümüze

ulaşamamıştır.

d.XVI. Yüzyılda Kasım Bey Vakfı

Gerek vakfiye ve gerekse evkaf tahrir defteri, külliyeinin fiziki yapısı hakkında herhangi bir bilgi vermemektedir. Caminin 1835 tarihinde birtakım fiziki değişikliklere maruz kalması hususuna önceki bölümde değinilmiştir. Dolayısıyla elimizdeki veriler vakfın ekonomik ve sosyal yapısı ile ilgili bilgileri ihtiva etmektedir. Külliyeinin XVI. asra ait kayıtlarından olan vakfiyeye göre vakfın gelirleri şöyle sıralanmaktadır. Hasankale’de mevkisi belli olmayan hamam, halkın saray adı ile ifade ettiği evler, ahur, üç oda ve yetmiş altı dükkân, Hasankale’de beş yüz arşın boş arsa, Hasankale Hanı’nın tamamı, Pasinler’e bağlı Rabat Köyü’nde bulunan arazi, Asboğa köyünde bulunan arazi, Sos köyünde bulunan, arazi, Ezirmik köyünde bulunan arazi, Tuy-i Büzürk köyünde bulunan arazi, Kındığı köyünde bulunan arazi, Epsemce köyünde bulunan arazi, Aha, Hins, Kalbulas, Kurnuç,¹⁸ Serçe Boğazı, Rabat, Badıçivan, Ardos, Zars köylerinde olan nehirlerin ve Nurdy Köyü’nde olan değirmenin tamamı, Hasankale civarında olan bostanlar, Namervan Kalesi’nde vâki hamam ve Erzurum kalesinde olan otuz altı hücre ve iki dükkânın tamamı vakfedilmiştir. Yine mülklerin haricisinde nakit para olarak hayratın masrafları için “*vezni tam ve tam ayarlı bin üç yüz otuz beş altun lira*” vakfedilmiştir. Vâkif, bu paranın gümüş akçe olarak her on dirhemine yılda bir buçuk dirhemle “ibrah edilmesini”¹⁹ istemektedir.

Tablo I.Kasım Vakfına Ait Gelir Kaynakları²⁰

Vakıf Mülkleri	Bulunduğu Yerler
Hamam	Hasankale
Ev	Hasankale
Ahur	Hasankale
Oda 3 adet	Hasankale
Dükkan 76 adet	Hasankale
Arsa	Hasankale
Han	Hasankale
Arazi	Rabat / <i>Çalyazı</i>
Arazi	Asboğa
Arazi	Sos / <i>Yığttaşı</i>
Arazi	Ezirmik / <i>Ovaköy</i>
Arazi	Tuy-i Büzürk / <i>Büyük Tuy</i>
Arazi	Kındığı / <i>Altınbaşak</i>
Arazi	Epsemce

Dere	Aha / Kavuşturan
Dere	Hins / Kurbañçayırı
Dere	Kalbulas / Yeşilöz
Dere	Kurnuç / Büyükdere
Dere	Serçe Boğazı
Dere	Rabat / Çalyazı
Dere	Badıcivan / Esendere
Dere	Ardos / Değirmenler
Dere	Zars / Dalbaşı
Değirmen	Nurdi
Bostan	Hasankale
Hamam	Namervan/Narman
36 Hücre	Erzurum
Dükkân 2 Adet	Erzurum
1335 Altın Nakit Para	Müteveli

Vâkıf tüm vakıf mülklerinin kiraya verilerek gelir getirmesini beklemektedir. Vakfın gelirleriyle ilgili ilk göze çarpan şey vakfedilen mülklerin oldukça fazla olmasıdır. Vakfiye bu mülklerden, araziden, suyolları ve derelerden elde edilen gelirler hakkında bilgi vermemektedir. Ancak 537 no'lu evkaf defterinden bu kayıtların önemli bir kısmını elde etmekteyiz.

Tablo-II; Vakıf Mülklerinin Gelirleri²¹

Vakıf Mülkleri	Gelir Miktarı	Yeri
Hamam	300 Akçe	Hasankale
Ev	360 Akçe	Hasankale
Dükkân 36 Adet	2.395 Akçe	Hasankale
Arsa ve Arazi	4.892 Akçe	Hasankale
Çiftlik	26k. Buğday /10k. Arpa	Asboğa
Çiftlik	10k. Buğday /22k. Arpa	Sos
Çiftlik 60	45k. Buğday / 5k. Arpa	Ezirmik
Çiftlik	45k. Buğday / 5k. Arpa	Tuy-i Büzürk
Çiftlik	31k. Buğday / 4k. Arpa	Kındığı
Çiftlik	18k. Buğday /10k. Arpa	Epsence
Dere	10 k. Buğday	Aha
Dere	30k. Buğday	Hins

Dere	10 k. Buğday	Kalbulas
Dere	10 k. Buğday	Kurnuç
Dere	7 k. Buğday	Serçe Boğazı
Dere	25 k. Buğday	Badıcivan
Dere	20 k. Buğday	Ardos
Dere	25 k. Buğday	Badıcivan
Değirmen	200 Akçe	Nurdi
Bostan	60 Akçe	Hasankale ve Çermik

Tablo gözden geçirildiğinde vakfın arazi ve çiftliklere ait olan gelirlerinin aynı olduğu görülmektedir. Pasın Ovası'nda coğrafi konumu elverişli, arazisi geniş köylerin verdikleri miktarların daha fazla olduğu görülmekle beraber bu oranlamanın neye göre yapıldığı her iki kaynakta da belirtilmemektedir. Kullanılan ölçü birimi ise kiledir. Vakfiyede hücre, evkaf defterinde ise dükkân olarak tanımlanan Hasankale merkezde bulunan 36 adet dükkânın ise birim başına yıllık gelirinin 66,5 akçe olduğu görülmektedir. Hasankale merkezinde bulunan arazi ve çiftliklerden ise nakdî ücret alınmaktadır. Buralar kiraya verilmiş ve kira gelirleri deftere kaydedilmiştir.

Vakfın giderleri ise büyük ölçüde personel giderleri, hizmet masrafları, hayrat ve evkafa ait mülklerin bakımlarına dayanmaktaydı. Külliye bünyesinde 12 personel ücret karşılığı görev yapmakta iken bunun karşılığında 13 meslek ve hizmet unsuruna ait vazifeler yerine getirilmekteydi. İmam, hatib ve ser-mahfillik görevi aynı kişinin uhdesinde bulunmaktayken müezzin yardımcılığı görevine ise dört kişi atanmıştı. Buna göre Medresede görevli müderrise günlük altı dirhem, yine Cuma namazından önce ve sonra cemaate vaaz verecek olan vâize dört dirhem verilmekteydi. Vâkif, imam, hatib ve ser-mahfillik görevinin kayd-ı hayat olarak, Mevlânâ Hasan isimli kişiye verilmesini, vefatı halinde uygun kişinin müteveli ve kadı marifetiyle atanmasını şart koşmuştur.

Tablo-III; Kasım Bey Vakfı Personeli ve Giderleri

Personel	Aldığı Ücret	Adı
Müderris	6	Mevlânâ Muslihuddin
Vaiz	4	Mevlânâ Muslihuddin
Müezzin	4	-
Müezzin Yardımcısı	1	-
Farraş	1	-
Zaviye Şeyhi	3	Mevlânâ Kuli
Müteveli	10	-
Cabi	5	-
Katip	2	Yakub

Nezaret	1	-
İmam	4	-
Hatib	4	Mevlânâ Hasan
Ser-Mahfil	2	-

Camide müezzin olan kişinin, Cuma günlerinde Cuma namazından önce aşr-ı şerifi okumak şartı ile günlük dört akçe almasını Cuma günleri Cuma namazından evvel bir aşr-i şerif okumak ve müezzinler arasında bulunan adet üzere nidâ, tekbirât ve tesbihâtta müezzine yardım etmek üzere dört kişiden her birine bir dirhem ve camide ferraş olan kimseye günlük bir dirhem ve zaviyede şeyh olan kişiye üç dirhem, vakfın müevvelisine günlük on dirhem, câbiye beş dirhem, kâtibe iki dirhem ve Pasinâbâd Kazası'nda kadı olan zâta nezâret vazifesi karşılığında günlük bir dirhem verilmesini şart koşturmuştur.

Vakıfta görev yapan ilmiye sınıfının -aynı zamanda zaviye şeyhinin de Mevlânâ ünvanı kullanması, Pasin bölgesinde dolayısıyla Erzurum'da XVI. asırda mevleviliğin faaliyetleri hakkında araştırmacılara birtakım ipuçları verecektir.

Tablo IV.Kasım Bey Vakfı Masraf Giderleri

Gider Yerleri	Ücret
Odun Masrafı	1 Dirhem
Un	1 Somar
Buğday	1/4 Somar
Yağ	200 Dirhem

Zaviyenin misafirlerine yemek pişirmek için odun masrafına günlük bir dirhem ve yiyecek için Erzurum Vilayeti'de "somar" olarak tabir olunan ölçek ile günlük bir ölçek un ve günlük somarın dörtte biri buğday ve iki yüz dirhem yağ sarf olunmasını da şart koşturmuştur. Ancak aynı rakamlar kullanılmakla beraber evkaf defterine ölçü birimi kile olarak belirtilmiştir.²² Vâkıf, mevcut vakfın tevliyetini kayd-ı hayat ile kendi nefsine ve ahirete intikal ettiğinde oğullarına ve sülalesine, eğer onlar münkariz olursa vakfa kadı marifeti ile uygun bir müteveli atanmasını şart koşturmuştur. Vakfın XIX. yüzyıla kadar faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir.²³

e.Sonuç

XVI. asırda Hasankale'de inşa edilen Ulucâmîi, medresesi ve zaviyesi ile birlikte bir külliye olarak Erzurum Beylerbeyisi Ayas Paşa ve Sinan Paşa'nın kardeşi olan Kasım Bey tarafından inşa ettirilmiştir. Günümüzde sadece camisi bulunan vakfın diğer hayratları ve mülkleri bugüne ulaşamamıştır. Vakıf, XVI yüzyılda sahip olduğu mülklerin fazlalığı bakımından Erzurum ve Pasin'in önemli vakıflarındandır. Vakıf mülkleri büyük ölçüde ekonomik işletmelere dayanmakta olup, arazi ve çiftliklerin yanı sıra bölgede, köylerin yanında veya yakınında bulunan derelerden ve üzerindeki değirmenlerden vakfa gelir

sağlandığı görülmektedir. İpek yolu üzerinde güvenli bir merkez olan Pasin'in ekonomik alanda canlı bir ticari potansiyele sahip olduğu vakfedilen ticari mülklerin sayılarından anlaşılmaktadır. Aynı zamanda, Pasin bölgesinin verimli bir araziye sahip olduğu görülmektedir. Mevleviliğin Pasin bölgesindeki konumu hakkında birtakım bilgileri de vakfiyeden elde edebilmekteyiz.

Kaynakça

- Dündar Aydın; *Erzurum Beylerbeyliği ve Teşkilatı*. Kuruluş ve Genişleme Devri (1535-1566), Ankara 1998.
- Hamza Gündoğdu; *Tarihten Günümüze Hasankale (Pasinler)*, İzmir, Tarihsiz.
- Hamza Keleş; *Erzurum Vakıfları*, Ankara 2000.
- İbrahim Hakkı Konyalı; *Abideleri ve Kitabeleri İle Erzurum Tarihi*, İstanbul 1960.
- İsmail Hakkı Uzunçarşılı; *Osmanlı Tarihi*, c. III/1, Ankara 1988.
- M. Cavid Baysun; "Ayas Paşa" İA, c. II, İstanbul 1979.
- M. Hanifi Bostan; *XV-XVI. Asırlarda Trabzon Sancağı 'nda Sosyal ve İktisadi Hayat*, Ankara 2002.
- Mehmed Süreyya; *Sicill-i Osmanî*, (Haz. Doç. Dr. Mustafa Keskin), İstanbul 1997.
- Neşet Çağatay; "Osmanlı İmparatorluğunda Riba - Faiz Konusu Para Vakıfları ve Bankacılık", *VD*, c. IX. 1971.
- Osmanzâde Tâib Ahmed; *Hadikatü'l- Vüzerâ*, (Haz. D.Robischon), Freiburg/ Germany 1969.
- Peçevî İbrahim Efendi; *Peçevî Tarihi*, (Haz. B. Sıtkı Baykal), c.II, Ankara 1999.
- Selânikî Mustafa Efendi; *Tarih-i Selânikî*, (Haz. Mehmet İpşirli), Ankara 1999.
- Ümit Kılıç, *XVI. yy'da Erzurum Eyaletinde Vakıflar*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi. Erzurum 2005
- Yunus Özger; *XIX. Yüzyılda Bayburt*, İstanbul 2008.

Arşiv Kaynakları

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi
BA. CD. Mf. No. 5560, CD. Mf. No. 3631
Vakıflar Genel Müdürlüğü
"Kasım Bey Vakfı" Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi. Defter No. 581/2.
Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi.
Tapu Tahrir Defteri No. 9.

- ¹ "Kasım Bey Vakfı", *Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi*. Defter No. 581/2, sf. 311, sr. 315, vd. 1a.
- ² Ayas Paşa, 1553 ile 1559 yılları arasında, Sinan Paşa ise 1564-1565 yıllarında Erzurum Beylerbeyliği yapmıştır. Bkz. Dündar Aydın; *Erzurum Beylerbeyliği ve Teşkilatı. Kuruluş ve Genişleme Devri (1535-1566)*. Ankara 1998, s.134,152.
- ³ Kasım Bey Vakfı; vd 1a.
- ⁴ Aydın, *Erzurum Beylerbeyliği*, s. 142, dn.353.
- ⁵ Kasım Bey Vakfı; vd 1a.
- ⁶ Osmanzâde Tâib Ahmed; *Hadikatü'l- Vüzerâ*, Haz. D.Robischon. Freiburg/ Germany 1969. s.26, 35. M. Cavid Baysun; "Ayas Paşa" *MEB. İslam Ansiklopedisi*, c. II, İstanbul 1979, s, 43-47. Ancak Konyalı, Dulkadirli olduğunu ileri sürmektedir. Bkz. İbrahim

- Hakkı Konyalı; *Abideleri ve Kitabeleri İle Erzurum Tarihi*. İstanbul 1960. s.473.
- ⁷ Aydın, *Erzurum Beylerbeyliği*, s. 142, dn.353.
- ⁸ Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi, Tapu Tahrir Deferi, No.9, 5a. Konyalı, Pasin Sancakbeyliği yaptığını da ifade etmektedir. Bkz. Konyalı; *Erzurum Tarihi*. s.473.
- ⁹ M. Hanifi Bostan; *XV-XVI. Asırlarda Trabzon Sancağı'nda Sosyal ve İktisadi Hayat*. Ankara 2002. s.63.
- ¹⁰ Mehmed Süreyya; *Sicill-i Osmanî*. Haz. Doç.Dr. Mustafa Keskin. İstanbul 1997. s.56.
- ¹¹ Osmanlı Devleti'nin İran'la yaptığı savaş, 1577 ilâ 1588 yılları arasında on iki yıl boyunca sürmüştür. İsmail Hakkı Uzunçarşılı; *Osmanlı Tarihi*, c. III/I, Ankara 1988, s.57.
- ¹² Sinan Paşa, bu savaşta Bağdat seraskeri olan Lala Mustafa Paşa ile düşmanlığa varan ihtilafları nedeni ile Sokullu Mehmed Paşa tarafından Erzurum seraskerliği görevinden alınmış, Lala Mustafa Paşa, seferin tüm cephelerinde tek yetkili serasker olmuştur. Ancak Lala Mustafa Paşa'nın birtakım başarısızlıkları üzerine Sinan Paşa, 988/1580 ilâ 990/ 1582 yılları arasında serasker olmuştur. Kardeşine ait vakfın yeniden tescili ve yeni vakfiyenin tanzimi, seraskerlik görevinin ilk yılına tesadüf etmektedir. Peçevî İbrahim Efendi; *Peçevî Tarihi*, Haz. B. Sıtkı Baykal, c.II, s.59-63. Selânikî Mustafa Efendi; *Tarih-i Selânikî*, Haz. Mehmet İpşirli, Ankara 1999. s.126-130.
- ¹³ Kasım Bey Vakfı; vd Ia.
- ¹⁴ Bkz. Hamza Keleş, *Erzurum Vakıfları*, Ankara 2000. Ayrıca Bkz. Ümit Kılıç, *XVI. yy'da Erzurum Eyaletinde Vakıflar*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi. Erzurum 2005.
- ¹⁵ *Âl-i Osman Şeh Süleyman Bendesini Yani Kasım Bey Muinü'l-Mümini Hasbetenillâh Yaptı Bu Camii Kılmağa Anda İbadet Âbidin Hatif-i Gaybî Didi Tarihini Mescidü'l Akısa Makamü'l Arifin Sene 962.*
- ¹⁶ *Müferrih Bir Bina Kurmuş Binası Müstecab Olsun, İlahî Rûz-ı Mahşerde Yüzü Ak Gönlü Pâk Olsun. Sene 1251.*
- ¹⁷ Hamza Gündoğdu; *Tarihten Günümüze Hasankale (Pasinler)*, İzmir, Thsz, s.244-248.
- ¹⁸ Günümüzde Büyükdere. 1952 yılında meydana gelen deprem sebebiyle bugünkü yerine taşınan Kurnuç Köyü, yakın tarih boyunca birkaç defa yer değiştirmiştir. Vakfiyede bahsi geçen Kurnuç ise ilk yerleşim yeri olup, şimdiki Kurnuç Köyü'nün kuzeyinde bulunan vadinin içinde bulunmaktadır. Köyün temel düzeyinde kalıntıları hâlâ mevcuttur. Bulunduğu coğrafyaya ait verilerden yola çıkıldığında sel nedeniyle terk edildiği ifade edilebilir.
- ¹⁹ Osmanlıda riba ve faiz meselesi için bkz. Neşet Çağatay; "Osmanlı İmparatorluğunda Riba – Faiz Konusu Para Vakıfları ve Bankacılık" *VD*, c. IX. 1971.
- ²⁰ Kasım Bey Vakfı
- ²¹ Keleş; *Erzurum Vakıfları*, s.
- ²² Somar ile kile aynı ağırlıklara tekabül eden ölçü birimleridir. Bkz. Yunus Özger; *XIX. Yüzyılda Bayburt*. İstanbul 2008, s.449.
- ²³ BOA. *CD. Mf.No.5560*, BOA. *CD. Ev.No.3631*, BOA. *CD. Mf.No.3631*